Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τρίτο τμήμα)

της 27ης Φεβρουαρίου 2014*

«Κοινωνική ασφάλιση — Κανονισμός (ΕΟΚ) 1408/71 — Οικογενειακά επιδόματα — Άρθρα 77 και 78 — Παροχές για τέκνα συντηρούμενα από δικαιούχους συντάξεων και για ορφανά — Κανονισμός (ΕΚ) 883/2004 — Οικογενειακές παροχές — Άρθρο 67 — Μέλη οικογένειας που κατοικούν σε άλλο κράτος μέλος — Έννοια του όρου "σύνταξη" — Δικαιούχος συντάξεως καταβαλλόμενης, κατά τη γερμανική νομοθεσία, για την ανατροφή τέκνων, μετά τον θάνατο του προσώπου από το οποίο ήταν διαζευγμένη η δικαιούχος της συντάξεως (Erziehungsrente)»

Στην υπόθεση C-32/13,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Sozialgericht Nürnberg (Γερμανία) με απόφαση της 28ης Δεκεμβρίου 2012, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 22 Ιανουαρίου 2013, στο πλαίσιο της δίκης

Petra Würker

κατά

Familienkasse Nürnberg,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τρίτο τμήμα),

συγκείμενο από τους M. Ilešič, πρόεδρο τμήματος, C. G. Fernlund, A. Ó Caoimh (εισηγητή), C. Toader και E. Jarašiūnas, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: P. Mengozzi

γραμματέας: A. Calot Escobar

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

— η Γερμανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους T. Henze και J. Möller,

— η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τον V. Kreuschitz,

κατόπιν της αποφάσεως που έλαβε, αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, να εκδικάσει την υπόθεση χωρίς ανάπτυξη προτάσεων,

εκδίδει την ακόλουθη

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

Απόφαση

1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία των άρθρων 77 και 78 του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71 του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 1971, περί εφαρμογής των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης στους μισθωτούς, στους μη μισθωτούς και στα μέλη των οικογενειών τους που διακινούνται εντός της Κοινότητας, όπως είχε μετά την τροποποίηση και την ενημέρωσή του με τον κανονισμό (ΕΚ) 118/97 του Συμβουλίου, της 2ας Δεκεμβρίου 1996 (ΕΕ 1997, L 28, σ. 1), και τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΚ) 592/2008 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Ιουνίου 2008 (ΕΕ L 177, σ. 1, στο εξής: κανονισμός 1408/71) καθώς και του άρθρου 67 του κανονισμού (ΕΚ) 883/2004 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, για τον συντονισμό των συστημάτων κοινωνικής ασφάλειας (ΕΕ L 166, σ. 1, και διορθωτικό ΕΕ L 200, σ. 1), όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΚ) 988/2009 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Σεπτεμβρίου 2009 (ΕΕ L 284, σ. 43, στο εξής: κανονισμός 883/2004).

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ της P. Würker και του Familienkasse Nürnberg (ταμείου οικογενειακών παροχών Νυρεμβέργης, στο εξής: Familienkasse), με αντικείμενο την άρνηση του τελευταίου να της χορηγήσει επίδομα συντηρούμενου τέκνου.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

Ο κανονισμός 1408/71

3 Το άρθρο 1, στοιχείο κα′, του κανονισμού 1408/71 προβλέπει, για τους σκοπούς της εφαρμογής του, τα εξής:

«i) Ως “οικογενειακή παροχή” νοείται κάθε παροχή σε είδος ή σε χρήμα προοριζόμενη να αντισταθμίσει τα οικογενειακά βάρη στο πλαίσιο των διατάξεων του άρθρου 4, παράγραφος 1, στοιχείο η′, με εξαίρεση τα ειδικά επιδόματα τοκετού ή υιοθεσίας που αναφέρονται στο παράρτημα II·

ii) ως “οικογενειακό επίδομα” νοείται η περιοδική παροχή εις χρήμα που χορηγείται αποκλειστικά ανάλογα με τον αριθμό και, ενδεχομένως, την ηλικία των μελών της οικογενείας».

4 Κατά το άρθρο 4, παράγραφος 1, στοιχείο η′, του εν λόγω κανονισμού, αυτός ισχύει «για όλες τις νομοθεσίες που αφορούν τους ακόλουθους κλάδους κοινωνικής ασφαλίσεως [...] οικογενειακές παροχές».

5 Στον τίτλο III του ίδιου κανονισμού, με τίτλο «Ειδικές διατάξεις για τις διάφορες κατηγορίες παροχών», το κεφάλαιο 3, που αποτελείται από τα άρθρα 44 έως 51α, επιγράφεται «Γήρας και Θάνατος (Συντάξεις)», ενώ το κεφάλαιο 8, το οποίο αποτελείται από τα άρθρα 77 έως 79α, έχει τίτλο «Παροχές για τέκνα συντηρούμενα από δικαιούχους συντάξεων και για ορφανά».

6 Το άρθρο 77 του κανονισμού 1408/71, το οποίο επιγράφεται «Τέκνα συντηρούμενα από δικαιούχους συντάξεων», ορίζει τα εξής:

«1. Ο όρος “παροχές” κατά την έννοια του παρόντος άρθρου καθορίζει τα οικογενειακά επιδόματα που προβλέπονται για τους δικαιούχους συντάξεως γήρατος, αναπηρίας, εργατικού ατυχήματος ή επαγγελματικής ασθένειας, καθώς και τις προσαυξήσεις ή τα συμπληρώματα των συντάξεων αυτών λόγω τέκνων των δικαιούχων αυτών, με εξαίρεση των συμπληρωμάτων που χορηγούνται βάσει συστημάτων ασφαλίσεως για εργατικά ατυχήματα και επαγγελματικές ασθένειες.

2. Οι παροχές χορηγούνται, οποιοδήποτε και αν είναι το κράτος μέλος στο έδαφος του οποίου κατοικεί ο δικαιούχος συντάξεως ή τα τέκνα, κατά τους ακόλουθους κανόνες:

α) στον δικαιούχο συντάξεως που οφείλεται δυνάμει της νομοθεσίας ενός μόνον κράτους μέλους, σύμφωνα με τη νομοθεσία του κράτους μέλους που είναι αρμόδιο για τη σύνταξη·

[...]».

7 Το άρθρο 78 του εν λόγω κανονισμού επιγράφεται «Ορφανά» και έχει ως εξής:

«1. Ο όρος “παροχές”, για τους σκοπούς του παρόντος άρθρου, σημαίνει τα οικογενειακά επιδόματα και, ανάλογα με την περίπτωση, τα συμπληρωματικά ή τα ειδικά επιδόματα που προβλέπονται για τα ορφανά.

2. Οι παροχές για ορφανά χορηγούνται, οποιοδήποτε και αν είναι το κράτος μέλος κατοικίας του ορφανού ή του φυσικού ή νομικού προσώπου που βαρύνεται με την πραγματική συντήρησή του, κατά τους ακόλουθους κανόνες:

α) για το ορφανό αποθανόντος μισθωτού ή μη μισθωτού, ο οποίος είχε υπαχθεί στη νομοθεσία ενός μόνον κράτους μέλους, σύμφωνα με τη νομοθεσία του κράτους αυτού·

β) για το ορφανό αποθανόντος μισθωτού ή μη μισθωτού ο οποίος είχε υπαχθεί στις νομοθεσίες πολλών κρατών μελών:

[...]

[...]».

8 Το άρθρο 79 του εν λόγω κανονισμού, με τίτλο «Κοινές διατάξεις παροχών για συντηρούμενα τέκνα δικαιούχων συντάξεων και για ορφανά», ορίζει, στην παράγραφό του 1, πρώτο εδάφιο, τα εξής:

«Οι παροχές, υπό την έννοια των άρθρων 77, 78 και 78α, καταβάλλονται σύμφωνα με τη νομοθεσία που ορίζεται κατ’ εφαρμογή των άρθρων αυτών από τον φορέα που είναι αρμόδιος για την εφαρμογή της νομοθεσίας αυτής και εις βάρος του, σαν να είχε υπαχθεί ο δικαιούχος ή ο αποθανών αποκλειστικά στη νομοθεσία του αρμοδίου κράτους.»

Ο κανονισμός 883/2004

9 Ο κανονισμός 1408/71 αντικαταστάθηκε από τον κανονισμό 883/2004, ο οποίος, κατά το άρθρο 91 αυτού και κατά το άρθρο 97 του κανονισμού (ΕΚ) 987/2009 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Σεπτεμβρίου 2009, για τον καθορισμό της διαδικασίας εφαρμογής του κανονισμού 883/2004 (ΕΕ L 284, σ. 1), άρχισε να εφαρμόζεται την 1η Μαΐου 2010, ημερομηνία κατά την οποία ο κανονισμός 1408/71 καταργήθηκε.

10 Η τριακοστή τέταρτη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού 883/2004 έχει ως εξής:

«Δεδομένου ότι το πεδίο εφαρμογής των οικογενειακών παροχών είναι ευρύτατο, η παροχή προστασίας σε καταστάσεις οι οποίες θα μπορούσαν να χαρακτηρισθούν κλασικές, καθώς και σε άλλες καταστάσεις οι οποίες είναι ιδιόμορφες, [...] είναι σκόπιμη η ρύθμιση όλων αυτών των παροχών.»

11 Το άρθρο 1 του εν λόγω κανονισμού ορίζει τα εξής:

«Για τους σκοπούς του παρόντος κανονισμού, νοούνται ως:

[...]

κγ) "σύνταξη": όχι μόνον οι συντάξεις, αλλά και οι εφάπαξ παροχές που μπορούν να τις υποκαταστήσουν και οι πληρωμές υπό μορφή επιστροφής εισφορών καθώς επίσης, υπό την επιφύλαξη των διατάξεων του τίτλου ΙΙΙ, οι προσαυξήσεις αναπροσαρμογής ή τα συμπληρωματικά επιδόματα·

[...]

κστ) "οικογενειακή παροχή": όλες οι παροχές σε είδος ή σε χρήμα που προορίζονται να αντισταθμίσουν τα οικογενειακά βάρη, εξαιρουμένων των προκαταβολών παροχών διατροφής και των ειδικών επιδομάτων τοκετού και υιοθεσίας που αναφέρονται στο παράρτημα Ι.»

12 Το άρθρο 67 του εν λόγω κανονισμού έχει ως εξής:

«Ένα πρόσωπο δικαιούται οικογενειακές παροχές σύμφωνα με τη νομοθεσία του αρμόδιου κράτους μέλους και για τα μέλη της οικογενείας του που κατοικούν σε άλλο κράτος μέλος, ως εάν κατοικούσαν στο έδαφος του πρώτου κράτους μέλους. Ωστόσο, οι συνταξιούχοι δικαιούνται τις οικογενειακές παροχές σύμφωνα με τη νομοθεσία του κράτους μέλους που είναι αρμόδιο για τη χορήγηση της σύνταξής τους.»

Το γερμανικό δίκαιο

13 Το δικαίωμα χορηγήσεως επιδόματος συντηρούμενου τέκνου απορρέει από τον νόμο περί επιδόματος συντηρούμενου τέκνου (Bundeskindergeldgesetz).

14 Ο νόμος περί φορολογίας εισοδήματος (Einkommensteuergesetz) εξαρτά τη χορήγηση επιδομάτων συντηρούμενου τέκνου από την προϋπόθεση να υπέχει ο δικαιούχος πλήρη φορολογική υποχρέωση στη Γερμανία και, ως εκ τούτου, κατά το αιτούν δικαστήριο, να έχει την κατοικία του εντός του κράτους μέλους αυτού.

15 Δυνάμει του άρθρου 47, παράγραφος 1, του έκτου βιβλίου του κώδικα κοινωνικών ασφαλίσεων (Sozialgesetzbuch, Sechstes Buch, στο εξής: SGB VI), μέχρι τη συμπλήρωση του γενικού ορίου ηλικίας συνταξιοδοτήσεως, οι ασφαλισμένοι έχουν δικαίωμα σε σύνταξη λόγω ανατροφής τέκνου, εφόσον:

— ο γάμος τους λύθηκε μετά την 30ή Ιουνίου 1977 και ο διαζευγμένος σύζυγος (στο εξής: πρώην σύζυγος) απεβίωσε,

— ανατρέφουν το δικό τους τέκνο ή το τέκνο του πρώην συζύγου (όριο ηλικίας: 18 ετών),

— δεν έχουν συνάψει εκ νέου γάμο και

— έχουν συμπληρώσει μέχρι τον θάνατο του πρώην συζύγου τη γενική περίοδο αναμονής.

16 Στην αίτηση προδικαστικής αποφάσεως επισημαίνεται ότι, κατά τη γερμανική νομοθεσία, η σύνταξη λόγω ανατροφής τέκνου έχει τον χαρακτήρα συντάξεως επιζώντος (σύνταξη λόγω θανάτου).

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

17 Η P. Würker, που έχει τη γερμανική ιθαγένεια και γεννήθηκε στις 24 Φεβρουαρίου 1963, λαμβάνει, μετά τον θάνατο, στις 4 Δεκεμβρίου 1991, του πρώην συζύγου της με τον οποίο είχε ένα τέκνο, την Diana, σύνταξη λόγω ανατροφής τέκνου δυνάμει του άρθρου 47, παράγραφος 1, του SGB VI.

18 Από την 1η Σεπτεμβρίου 2008 η P. Würker ζει στη Σουηδία με τα άλλα δυο τέκνα της, τη Laura και τον Chris, καθώς και με τον πατέρα των εν λόγω τέκνων, χωρίς να έχει συνάψει γάμο μαζί του.

19 Κατά το αιτούν δικαστήριο, μολονότι η Diana έχει συμπληρώσει το δέκατο όγδοο έτος της ηλικίας της, η P. Würker έχει, κατά το άρθρο 47, παράγραφος 1, του SGB VI, δικαίωμα σε σύνταξη λόγω ανατροφής τέκνου για τα τέκνα της Laura και Chris, που γεννήθηκαν αντιστοίχως στις 24 Μαρτίου 1995 και στις 15 Νοεμβρίου 1997.

20 Όπως προκύπτει από την ενώπιον του Δικαστηρίου δικογραφία, οι σουηδικές αρχές, έχοντας ιδίως υπόψη ότι η P. Würker λάμβανε σύνταξη λόγω ανατροφής τέκνου κατά τον SGB VI, απέρριψαν το αίτημα της ενδιαφερόμενης για τη χορήγηση των οικογενειακών επιδομάτων που προβλέπονται κατά τη σουηδική νομοθεσία.

21 Εξάλλου, κατά το αιτούν δικαστήριο, οι διάδικοι της κύριας δίκης δεν αμφισβητούν ότι, από την 1η Σεπτεμβρίου 2008, η P. Würker δεν έχει δικαίωμα σε επίδομα συντηρούμενου τέκνου κατ' εφαρμογή του νόμου περί φορολογίας εισοδήματος. Συγκεκριμένα, το ταμείο οικογενειακών παροχών του Plauen (Γερμανία), με απόφαση της 11ης Ιανουαρίου 2010, απέρριψε το αίτημα της P. Würker για τη χορήγηση του εν λόγω επιδόματος, με το αιτιολογικό ότι αυτή δεν είχε την κατοικία της και δεν υπαγόταν στον φόρο εισοδήματος στη Γερμανία. Η απόφαση αυτή κατέστη απρόσβλητη.

22 Το Familienkasse, με απόφαση της 7ης Σεπτεμβρίου 2010, επιβεβαίωσε την από 22 Φεβρουαρίου 2010 απόφαση περί απορρίψεως του αιτήματος της P. Würker να της χορηγηθεί, από την ημερομηνία της μετοικήσεώς της στη Σουηδία, επίδομα συντηρούμενου τέκνου για τα τέκνα της Laura και Chris. Στην αιτιολογία της αποφάσεως αυτής τονιζόταν, αφενός, ότι η P. Würker δεν λάμβανε καμία σύνταξη που να εμπίπτει σε ένα από τα είδη συντάξεως που απαριθμούνται με το άρθρο 77 του κανονισμού 1408/71 και, αφετέρου, ότι το άρθρο 78 του κανονισμού 1408/71 δεν παρέχει στα προαναφερθέντα τέκνα δικαίωμα λήψεως του ως άνω επιδόματος, δεδομένου ότι δεν πρόκειται για τέκνα του αποβιώσαντος πρώην συζύγου της P. Würker.

23 Η προσφυγή της κύριας δίκης βάλλει κατά της ως άνω αποφάσεως. Κατά το αιτούν δικαστήριο, η εκκρεμής ενώπιόν του ένδικη διαφορά έχει ως αντικείμενο το δικαίωμα χορηγήσεως επιδόματος συντηρούμενου τέκνου βάσει του νόμου περί επιδόματος συντηρούμενου τέκνου, σε συνδυασμό με τους κανόνες συντονισμού των συστημάτων κοινωνικής ασφαλίσεως σε επίπεδο Ένωσης.

24 Κατόπιν ερωτήσεως του αιτούντος δικαστηρίου, το Familienkasse διατύπωσε την άποψη ότι η P. Würker δεν μπορούσε να ζητήσει τη χορήγηση επιδόματος συντηρούμενου τέκνου δυνάμει του κανονισμού 883/2004, ο οποίος αντικατέστησε τον κανονισμό 1408/71 από την 1η Μαΐου 2010.

25 Όσον αφορά το χρονικό διάστημα μεταξύ Σεπτεμβρίου 2008 και Απριλίου 2010, το αιτούν δικαστήριο κλίνει υπέρ της απόψεως του Familienkasse. Αντιθέτως, όσον αφορά το χρονικό διάστημα από την 1η Μαΐου 2010 και εντεύθεν, το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι θεμελιώνεται δικαίωμα σε οικογενειακές παροχές κατά τη γερμανική νομοθεσία βάσει του άρθρου 67 του κανονισμού 883/2004.

26 Υπό τις περιστάσεις αυτές, το Sozialgericht Nürnberg ανέστειλε τη ενώπιόν του διαδικασία και υπέβαλε στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Έχουν τα άρθρα 77 ή 78 του κανονισμού [...] 1408/71 την έννοια ότι η χορήγηση συντάξεως λόγω ανατροφής τέκνου (Erziehungsrente) γεννά αξίωση του ενδιαφερομένου έναντι του κράτους μέλους το οποίο καταβάλλει τη σύνταξη;

2) Έχει επέλθει κάποια αλλαγή από την 1η Μαΐου 2010, με την έναρξη ισχύος του κανονισμού [...] 883/2004, και έχει το άρθρο 67 του κανονισμού αυτού την έννοια ότι κάθε είδους σύνταξη (ακόμα και μία γερμανική σύνταξη λόγω ανατροφής τέκνου) γεννά τέτοια αξίωση;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Επί του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος

27 Υπενθυμίζεται ότι, δυνάμει των άρθρων 77, παράγραφος 2, στοιχείο α', και 78, παράγραφος 2, στοιχείο α', του κανονισμού 1408/71, εφόσον ο δικαιούχος συντάξεως γήρατος, αναπηρίας, εργατικού ατυχήματος ή επαγγελματικής ασθένειας ή ο αποθανών εργαζόμενος έχει υπαχθεί στη νομοθεσία ενός μόνον κράτους μέλους, οι οικογενειακές παροχές χορηγούνται κατά τα οριζόμενα με τη νομοθεσία του κράτους μέλους αυτού. Δυνάμει του άρθρου 79, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, του ως άνω κανονισμού, τα επιδόματα αυτά χορηγούνται κατά την προαναφερθείσα νομοθεσία από τον φορέα που είναι αρμόδιος για την εφαρμογή της και με δική του ευθύνη.

28 Κατά τη νομολογία, τα «οικογενειακά επιδόματα», την καταβολή των οποίων προβλέπουν τα άρθρα 77 και 78 του κανονισμού 1408/71, έγκεινται αποκλειστικά στις παροχές οι οποίες ανταποκρίνονται στον ορισμό του άρθρου 1, στοιχείο κα', περίπτωση ii, του κανονισμού αυτού, εξαιρουμένης οποιασδήποτε άλλης οικογενειακής παροχής για συντηρούμενα τέκνα (βλ., επ' αυτού, απόφαση της 20ής Οκτωβρίου 2011, C-225/10, Pérez Garcia κ.λπ., Συλλογή 2011, σ. I-10111, σκέψη 31 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

29 Εν προκειμένω, δεν αμφισβητείται ότι τα επιδόματα συντηρούμενου τέκνου κατά τη γερμανική νομοθεσία ανταποκρίνονται στον ως άνω ορισμό και, ως εκ τούτου, μπορούν να εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής των άρθρων 77 και 78 του κανονισμού 1408/71 (βλ., επ' αυτού, προαναφερθείσα απόφαση Pérez Garcia κ.λπ., σκέψη 33).

30 Εντούτοις, υπενθυμίζεται συναφώς ότι, όπως προκύπτει από το γράμμα αυτού, το άρθρο 78, παράγραφος 2, στοιχεία α' και β', πρώτο εδάφιο, του κανονισμού 1408/71 ρυθμίζει μόνο το δικαίωμα για παροχές υπέρ του «ορφανού τέκνου αποθανόντος εργαζομένου» (βλ. αποφάσεις της 14ης Μαρτίου 1989, 1/88, Baldi, Συλλογή 1989, σ. 667, σκέψη 15, και της 21ης Φεβρουαρίου 2013, C-619/11, Dumont de Chassart, σκέψη 35).

31 Όπως προκύπτει, όμως, από τα στοιχεία που έχουν τεθεί υπόψη του Δικαστηρίου, η P. Würker συνεχίζει να λαμβάνει σύνταξη λόγω ανατροφής τέκνου κατά τον SGB VI για τα τέκνα της Laura και Chris, μολονότι τα τελευταία δεν είναι τέκνα του αποβιώσαντος.

32 Κατά συνέπεια, η σύνταξη αυτή δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 78 του κανονισμού 1408/71.

33 Το άρθρο 77, παράγραφος 1, του κανονισμού 1408/71, όπως προκύπτει από το γράμμα του, αφορά μόνο τους δικαιούχους συντάξεως «γήρατος, αναπηρίας, εργατικού ατυχήματος ή επαγγελματικής ασθένειας».

34 Επομένως, σε υπόθεση όπως η υπόθεση της κύριας δίκης, μόνον εφόσον ορισμένη παροχή, όπως η σύνταξη λόγω ανατροφής τέκνου κατά τον SGB VI, μπορεί, παρά το γράμμα της ρυθμίσεως που τη διέπει, να εξομοιωθεί προς μία από τις κατηγορίες συντάξεων που απαριθμούνται στο προαναφερθέν άρθρο 77, παράγραφος 1, υποχρεούνται οι γερμανικές αρχές, ως αρμόδιες αρχές για την καταβολή της συντάξεως αυτής, να χορηγήσουν στην P. Würker οικογενειακό επίδομα για τα τέκνα της Laura και Chris.

35 Υπό τις συνθήκες αυτές, πρέπει να γίνει δεκτό ότι, με το πρώτο προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινιστεί αν το άρθρο 77, παράγραφος 1, του κανονισμού 1408/71 έχει την έννοια ότι παροχή, όπως η σύνταξη λόγω ανατροφής τέκνου κατά το άρθρο 47, παράγραφος 1, του SGB VI, η οποία, σε περίπτωση θανάτου, καταβάλλεται στον πρώην σύζυγο του αποβιώσαντος προς ανατροφή των τέκνων του εν λόγω πρώην συζύγου, μπορεί να εξομοιωθεί προς «σύνταξη γήρατος, αναπηρίας, εργατικού ατυχήματος ή επαγγελματικής ασθένειας» κατά την έννοια της προαναφερθείσας διατάξεως του κανονισμού αυτού.

36 Κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, ο νομικός χαρακτηρισμός ορισμένης παροχής στο πλαίσιο της όλης οικονομίας του κανονισμού 1408/71 στηρίζεται ουσιαστικά στα συστατικά στοιχεία της παροχής, ιδίως στους επιδιωκόμενους σκοπούς και στις προϋποθέσεις χορηγήσεώς της, και όχι στον χαρακτηρισμό της κατά την εθνική νομοθεσία (βλ., κατ' αναλογία της διακρίσεως μεταξύ παροχών που αποκλείονται από και παροχών που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού 1408/71, μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 6ης Ιουλίου 1978, 9/78, Directeur régional de la Sécurité sociale de Nancy, Συλλογή τόμος 1978, σ. 541, σκέψη 12· της 5ης Μαρτίου 1998, C-160/96, Molenaar, Συλλογή 1998, σ. I-843, σκέψη 19, και της 24ης Οκτωβρίου 2013, C-177/12, Lachheb, σκέψη 28).

37 Επιβάλλεται ευθύς εξαρχής η διαπίστωση ότι, όπως προκύπτει από τη σκέψη 15 της παρούσας αποφάσεως, η σύνταξη λόγω ανατροφής τέκνου κατά το άρθρο 47, παράγραφος 1, του SGB VI δεν προϋποθέτει την επέλευση εργατικού ατυχήματος ή επαγγελματικής ασθένειας ούτε κάποια σωματική, διανοητική ή ψυχολογική βλάβη που να μην επιτρέπει στον δικαιούχο να ασκήσει επαγγελματική δραστηριότητα.

38 Όπως προκύπτει από την ενώπιον του Δικαστηρίου δικογραφία, και ιδίως από τις παρατηρήσεις της Γερμανικής Κυβερνήσεως, η σύνταξη λόγω ανατροφής τέκνου, η οποία θεσπίστηκε την 1η Ιουλίου 1977, ανάγεται στη μεταρρύθμιση του γερμανικού δικαίου του γάμου και της οικογένειας, στο πλαίσιο της οποίας, αφενός, όσον αφορά το διαζύγιο, η «αρχή της υπαιτιότητας» αντικαταστάθηκε από την «αρχή της αποτυχίας της έγγαμης σχέσεως» και, αφετέρου, το δικαίωμα επικοινωνίας μετά το διαζύγιο αποσυνδέθηκε, καταρχήν, από το ζήτημα της υπαιτιότητας για την αποτυχία του γάμου. Στο πλαίσιο της μεταρρυθμίσεως αυτής, σκοπός της συντάξεως λόγω ανατροφής τέκνου ήταν να καλυφθούν τα κενά ασφαλιστικής προστασίας που θα μπορούσαν ενδεχομένως να προκύψουν, σε βάρος του επιζώντος πρώην συζύγου, μεταξύ, αφενός, της «αντισταθμιστικής κατανομής των συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων», της οποίας η θέσπιση κατέστησε άνευ αντικειμένου τη σύνταξη επιζώντων που χορηγούνταν μέχρι τότε στον επιζώντα διαζευγμένο σύζυγο, και, αφετέρου, της υποχρεώσεως διατροφής του διαζευγμένου συζύγου.

39 Όπως προκύπτει από τη σκέψη 15 της παρούσας αποφάσεως, η σύνταξη λόγω ανατροφής τέκνου προϋποθέτει τον θάνατο του πρώην συζύγου. Σύμφωνα με τις διευκρινίσεις της Γερμανικής Κυβερνήσεως, η χορήγηση της εν λόγω συντάξεως αποσκοπεί στην ικανοποίηση της υποχρεώσεως διατροφής του τέκνου, η οποία έχει πάψει να υφίσταται συνεπεία του θανάτου του πρώην συζύγου, καθώς και στην αποτροπή του ενδεχομένου να υποχρεωθεί ο επιζών σύζυγος να ασκήσει επαγγελματική δραστηριότητα μη σύμφωνη προς το συμφέρον του τέκνου.

40 Όπως επίσης προκύπτει από τα στοιχεία που έχουν τεθεί υπόψη του Δικαστηρίου, έως το 1991, δικαίωμα συντάξεως λόγω ανατροφής τέκνου θεμελιωνόταν μόνον υπέρ του επιζώντος συζύγου που εξακολουθούσε να ανατρέφει τέκνο το οποίο είχε δικαίωμα σε σύνταξη ορφανών. Εντούτοις, από το 1992 και εντεύθεν, ο κύκλος των προσώπων που μπορούν να αποκτήσουν δικαίωμα στην εν λόγω

σύνταξη διευρύνθηκε, με αποτέλεσμα δικαίωμα στην προαναφερθείσα σύνταξη, σε περίπτωση θανάτου του πρώην συζύγου, να μπορεί να αποκτάται ακόμα και όταν το τέκνο έχει προέλθει από νέα σχέση του δικαιούχου, όπως στην κύρια δίκη.

41 Επιπλέον, όπως προκύπτει από τις διευκρινίσεις της Γερμανικής Κυβερνήσεως, δικαίωμα συντάξεως λόγω ανατροφής τέκνου θεμελιώνεται ανεξαρτήτως της ηλικίας του δικαιούχου, ενώ η συμπλήρωση του προβλεπόμενου με τη γερμανική νομοθεσία γενικού ορίου ηλικίας συνταξιοδοτήσεως συνεπάγεται την απώλεια του δικαιώματος στη σύνταξη αυτή, η οποία αντικαθίσταται από τη σύνταξη γήρατος.

42 Λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω, πρέπει να γίνει δεκτό ότι παροχή, όπως η σύνταξη λόγω ανατροφής τέκνου κατά τον SGB VI, έχει περισσότερο τα χαρακτηριστικά συντάξεως χορηγούμενης σε περίπτωση θανάτου, όπως είναι η σύνταξη επιζώντων, παρά τα χαρακτηριστικά μίας από τις κατηγορίες συντάξεων που απαριθμούνται ειδικά στο άρθρο 77, παράγραφος 1, του κανονισμού 1408/71, και συγκεκριμένα τα χαρακτηριστικά των συντάξεων λόγω «γήρατος, αναπηρίας, εργατικού ατυχήματος ή επαγγελματικής ασθένειας».

43 Συνεπώς, παροχή, όπως η σύνταξη λόγω ανατροφής τέκνου κατά το άρθρο 47, παράγραφος 1, του SGB VI, δεν μπορεί να εξομοιωθεί προς μία από τις κατηγορίες συντάξεων που απαριθμούνται στο προαναφερθέν άρθρο 77, παράγραφος 1.

44 Το μνημονευθέν από το αιτούν δικαστήριο στοιχείο ότι η εν λόγω σύνταξη λόγω ανατροφής τέκνου εμπεριέχει ουσιώδη στοιχεία συντάξεως που έχει αποκτηθεί εξ ιδίας ασφαλίσεως, επί ορισμένο χρόνο, στο γερμανικό κοινωνικοασφαλιστικό σύστημα με την ιδιότητα του μισθωτού εργαζομένου δεν ανατρέπει το ως άνω συμπέρασμα (βλ., κατ' αναλογία, απόφαση της 31ης Μαΐου 2001, C-43/99, Leclere και Deaconescu, Συλλογή 2001, σ. I-4265, σκέψη 50).

45 Λαμβανομένου υπόψη του συνόλου των ανωτέρω εκτιμήσεων, στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 77, παράγραφος 1, του κανονισμού 1408/71 έχει την έννοια ότι παροχή, όπως η σύνταξη λόγω ανατροφής τέκνου κατά το άρθρο 47, παράγραφος 1, του SGB VI, η οποία, σε περίπτωση θανάτου, καταβάλλεται στον πρώην σύζυγο του αποβιώσαντος για την ανατροφή των τέκνων του εν λόγω πρώην συζύγου, δεν μπορεί να εξομοιωθεί προς «σύνταξη γήρατος, αναπηρίας, εργατικού ατυχήματος ή επαγγελματικής ασθένειας» κατά την έννοια της προαναφερθείσας διατάξεως του κανονισμού αυτού.

Επί του δευτέρου προδικαστικού ερωτήματος

46 Λαμβανομένης υπόψη της απαντήσεως στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα, πρέπει να γίνει δεκτό ότι με το δεύτερο προδικαστικό ερώτημα ζητείται να διευκρινιστεί αν το άρθρο 67 του κανονισμού 883/2004 έχει την έννοια ότι παροχή, όπως η σύνταξη λόγω ανατροφής τέκνου κατά το άρθρο 47, παράγραφος 1, του SGB VI, καλύπτεται από την έννοια της «συντάξεως» κατά το εν λόγω άρθρο 67.

47 Επισημαίνεται συναφώς ότι η τελευταία αυτή διάταξη περιλαμβάνεται στο κεφάλαιο 8, με τίτλο «Οικογενειακές παροχές», του τίτλου ΙΙΙ του κανονισμού 883/2004. Το κεφάλαιο αυτό αφορά τις παροχές που ρυθμίζονταν προγενέστερα με τον τίτλο ΙΙΙ, κεφάλαια 7 και 8, του κανονισμού 1408/71.

48 Λόγω του νέου ορισμού της έννοιας «οικογενειακές παροχές», ο οποίος περιλαμβάνεται στο άρθρο 1, στοιχείο κστ', του κανονισμού 883/2004, η διάκριση που γινόταν στο πλαίσιο της εφαρμογής του κανονισμού 1408/71 μεταξύ «οικογενειακών επιδομάτων» και «οικογενειακών παροχών», όπως υπομνήσθηκε με τη σκέψη 29 της παρούσας αποφάσεως, δεν μπορεί να ισχύει για τις περιπτώσεις που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού 883/2004, δεδομένου ότι σκοπός αυτού είναι, κατά την τριακοστή τέταρτη αιτιολογική σκέψη του, η ρύθμιση του συνόλου των οικογενειακών παροχών, λαμβανομένου υπόψη του ευρύτατου πεδίου εφαρμογής τους.

49 Όπως προκύπτει από τον τίτλο του, το άρθρο 67 του κανονισμού 883/2004 αφορά τη χορήγηση οικογενειακών παροχών, ιδίως, στην περίπτωση κατά την οποία «μέλη της οικογενείας [...] κατοικούν σε άλλο κράτος μέλος». Η τελευταία περίοδος του άρθρου αυτού εισάγει συναφώς ειδική ρύθμιση κατά την οποία, στην περίπτωση αυτή, «οι συνταξιούχοι δικαιούνται τις οικογενειακές παροχές σύμφωνα με τη νομοθεσία του κράτους μέλους που είναι αρμόδιο για τη χορήγηση της σύνταξής τους».

50 Επισημαίνεται ότι η εφαρμογή της διατάξεως αυτής, σε αντίθεση με τη διάταξη του άρθρου 77, παράγραφος 1, του κανονισμού 1408/71, δεν περιορίζεται μόνο στους δικαιούχους ορισμένων κατηγοριών συντάξεων.

51 Πάντως, ο ορισμός της έννοιας «σύνταξη» κατά το άρθρο 1, στοιχείο κγ', του κανονισμού 883/2004 δύναται να περιλάβει, πέραν των συντάξεων που συνδέονται με την προηγούμενη άσκηση μισθωτής ή μη μισθωτής δραστηριότητας, όπως των συντάξεων που διαλαμβάνονταν στο άρθρο 77, παράγραφος 1, του κανονισμού 1408/71, τις συντάξεις που χορηγούνται σε περίπτωση θανάτου, όπως η σύνταξη λόγω ανατροφής τέκνου κατά τον SGB VI.

52 Εξ αυτού έπεται ότι περίπτωση όπως αυτή της P. Würker, η οποία είναι δικαιούχος συντάξεως λόγω ανατροφής τέκνου, εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 67 του κανονισμού 883/2004.

53 Κατόπιν των ανωτέρω, στο δεύτερο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 67 του κανονισμού 883/2004 έχει την έννοια ότι παροχή, όπως η σύνταξη λόγω ανατροφής τέκνου κατά το άρθρο 47, παράγραφος 1, του SGB VI, εμπίπτει στην έννοια της «συντάξεως» κατά το εν λόγω άρθρο 67.

Επί των δικαστικών εξόδων

54 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σε αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τρίτο τμήμα) αποφαίνεται:

1) **Το άρθρο 77, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71 του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 1971, περί εφαρμογής των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης στους μισθωτούς, στους μη μισθωτούς και στα μέλη των οικογενειών τους που διακινούνται εντός της Κοινότητας, όπως είχε μετά την τροποποίηση και την ενημέρωσή του με τον κανονισμό (ΕΚ) 118/97 του Συμβουλίου, της 2ας Δεκεμβρίου 1996, και τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΚ) 592/2008 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Ιουνίου 2008, έχει την έννοια ότι παροχή, όπως η σύνταξη λόγω ανατροφής τέκνου κατά το άρθρο 47, παράγραφος 1, του έκτου βιβλίου του κώδικα κοινωνικών ασφαλίσεων (Sozialgesetzbuch, Sechstes Buch), η οποία, σε περίπτωση θανάτου, καταβάλλεται στον πρώην σύζυγο του αποβιώσαντος για την ανατροφή των τέκνων του εν λόγω πρώην συζύγου, δεν μπορεί να εξομοιωθεί προς «σύνταξη γήρατος, αναπηρίας, εργατικού ατυχήματος ή επαγγελματικής ασθένειας» κατά την έννοια της προαναφερθείσας διατάξεως του κανονισμού αυτού.**

2) **Το άρθρο 67 του κανονισμού (ΕΚ) 883/2004 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, για τον συντονισμό των συστημάτων κοινωνικής ασφάλειας, έχει την έννοια ότι παροχή, όπως η σύνταξη λόγω ανατροφής τέκνου κατά το άρθρο 47, παράγραφος 1, του έκτου βιβλίου του κώδικα κοινωνικών ασφαλίσεων, εμπίπτει στην έννοια της «συντάξεως» κατά το εν λόγω άρθρο 67.**

(υπογραφές)